

פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

© נייד: 052-7654216 © כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. © דוא"ל: 7654216@gmail.com

ברכה בהסתפקות

ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשובע וישבתם לבטח עליה (ויקרא כה. יט)

כתב רש"י: אף בתוך המעיים תהיה בו ברכה. ע"כ. ומבאר האור החיים הקדוש שנאמר בדוקא "פריה" ולא "פירות", ללמד שהארץ תתן את הפירות הגדולים שיש בכוחה לתת, כפי שכתוב "ארץ זבת חלב ודבש". וכפי שמסופר על רמי בר יחזקאל שנזדמן לבני ברק, וראה עצים שרעו תחת התאנה. נטף הדבש מן התאנה, והחלב נגר מן העצים ונתערבבו זה בזה, אמר: הרי זבת חלב ודבש. (כתובות קי"א ע"ב). וצריך להבין מדוע אחרי שפע כה גדול, זקוקים לברכה שיספיק מעט אוכל אחר שיתברך בתוך המעיים?

מבאר הכתב סופר שמטבע הדברים, כשמתרגל אדם לצריכה בלתי מוגבלת של תענוגות גשמיים, נפשו מרגישה חסרה, וכמו שאמרו חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתיים". והברכה הגדולה היא שהאדם יסתפק במועט גם כשיהיה לו שפע, ולא ירגיש שחסר לו.

מסופר על עשיר גדול שהגיע לביתו של תלמיד חכם. למראה הבית הפשוט והריהוט הדל, פקח זוג עיניים נדהמות ושאל: כיצד אפשר לחיות כך?! הוא הפנה את שאלתו אל רבי אליהו לאפיאן אשר השיבו בפסוק "ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב". לא נאמר שיהיה להם כל טוב, אלא שלא יחסר להם מאומה, כי הם דורשי ה', וזה ממלא אותם בשפע ונועם עליון ויש להם את הטוב האמיתי בחיים. והמשיל זאת לעשיר שביקר בביתו של עני, והתפלל על כך שאין בביתו ארון של תרופות. אמר לו העני "אני ב"ה לא צריך תרופות, ולכן אין זה נחשב לי לחסרון".

מיעוט שחוק

הגאון רבי דוד חדאד
זצ"ל נשאל פעם מדוע
שותים תה בליל שבועות
ובליל הושענא רבה?
והשיב: הואיל ו"תאי"
(תה) נוטריקון למפרע
"ישן אל תרדם".

עצה טובה

כל שיח עם בני הבית ובעיקר הילדים, כדאי שיהיה בצורת שאלה. הילד פונה אליך ומספר על בעיה שהוא עומד בפניה, אל תמהר להשיאו עצות, שאל אותו: מה דעתך? כך תכבד את דעתו ותבין מה עומד מאחורי שאלתו, וכך גם תוכל לכוונו לתשובה הנכונה. בנך המתבגר מתפתה לעשן עם חבריו, הוא מתקשר אליך **ושואל**: אבא האם אתה מסכים לי לעשן? אתה יכול לענות לו 'לא' וליצור אנטי, במקום זה אתה יכול **לשאל** אותו: מה אתה חושב, האם זה יכבד אותך שתעשן?... במקום להגיד לילד 'לא להשאיר את הבגדים במקלחת', **תשאל אותו**: איך ייראה הבית אם כל הילדים ישאירו את הבגדים שלהם במקלחת על הרצפה?... איך ייראה הסלון אם כולם יאכלו על הספה?... איך היית מרגיש אם היה לך אח גדול שכל הזמן היה מכה אותך?! (ספר "חטיפי אנרגיה").

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"לא יתפתה לרוח העת, לומר זה אמוד'ה והכל עושים כך, ואם לא אעשה כמותם אהיה בזוי ושנאווי אצלם ומלעיגים עלי, כי עליו לדעת שטוב לו לאדם להיות מבוזה אצל חבריו כל ימיו ממה שיהיה שנאווי ומבוזה אפילו רגע אחד אצל המקום ברוך הוא". ("מגיד חדשות" ח"י עמ' תל"ב)

והעברת שופר תרועה בחודש (כ"ה ט')

"שופר תרועה בחודש" ר"ת **שבת**, לרמז שתקיעת שופר ביובל שהוא בב"ד דוחה שבת. ועיין בבעל הטורים. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

הנאה לשמה

כן, שמא יטען הטוען כי אין זו תורה לשמה ומוטב ללמוד דברי תורה שאינו שמח בהם, לכן המשיך "גם עבדך נזהר בהם" והריני עוסק בהם למרות (ודוקא בגלל) שיש לי הנאה מהם.

על כך שהשמחה בתורה היא תנאי בלימוד התורה, ניתן ללמוד מדברי **האור החיים** הקדוש המבאר את הפסוק "והיה עקב תשמעון" (דברים ז, יב) על פי דברי רבותינו: "אין והיה אלא לשון שמחה" (מגילה י' ע"ב, ויקרא רבה יא, ז), וז"ל: "נתכוין שצריך שילמוד התורה בשמחה ולא בעצבון, כי דברי תורה **אסורין לאבל** (יו"ד סי' שפ"ד)".

רגילים לחשוב שהסיבה לאיסור לימוד תורה לאבל (וכן בתשעה באב), נובעת מחמת **הלכות אבלות** - כיון שהתורה משמחת והאבל אסור בשמחה. אולם האור החיים מציג מהפך מחשבתי לפיו האיסור נובע בכלל מצד **הלכות תלמוד תורה** - כיון שהשמחה היא תנאי ללימוד תורה, הרי שבשעת אבלות וצער שהשמחה אסורה - אסור ללמוד תורה.

ובספר "בנין דוד" (לרבי דוד מייזליש) ביאר לפי זה היאך יכלו חכמים לאסור על האבל לימוד תורה בשעה שאבלות היא מדרבנן ותלמוד תורה היא מצוה מהתורה? אלא, מכאן מוכח ש"תורה מתוך עצבות אינה תורה". כיון שהתורה מחייבת שמחה, הרי שהאבל שמצד מצבו הנפשי אינו מסוגל לשמוח, נחשב ל"אנוס" - ואונס רחמנא פטריה.

ואמנם לא בכל זמן ולא בכל לימוד זוכה האדם להתענג, ובזה יבחן האם לימודו לשם שמים או רק לשם הנאה... ובזה פירש הגאון **רבי משה לוי** זצ"ל (הובאו דבריו בספר "בתורתך") את בקשתנו בכל בוקר בברכת התורה: "והערב נא" שיהיו דברי תורה ערבים בפיו. אך אנו ממשיכים לבקש שגם אם לא יהיה ערב עלינו לימוד התורה "ונהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה".

את אהבתו לתורת ה', ביטא דוד המלך ע"ה במלים: "הִנָּחֵמְדִים מִזֶּהָב וּמִפֶּזֶז רָב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים **גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם**" וגו' (תהלים יט, יא-יב). בילקוט שמעוני מובא כי כוונת דוד היתה לומר: "יכול מפני שהם נחמדים ומתוקים נמנעתי מהם? תלמוד לומר: 'גם עבדך נזהר בהם'!".

דברי המדרש מעוררים תמיהה: מה הצד להעלות על הדעת שיש להימנע מדברי תורה דוקא בשל היותם "נחמדים ומתוקים"? אדרבא, מתיקות התורה היא התמריץ העיקרי לעסוק בה בכל עת?

מרן רבנו **עובדיה יוסף** זצ"ל (הובאו דבריו בספר "משוש תבל") מיישב תמיהה זו על פי דברי הגאון רבי **אברהם מסוכוטשוב** בעל אבני נזר בהקדמת ספרו "אגלי טל": יש הטועים לחשוב שהשמח ומתענג בלימודו, פוגם במעלת לימוד תורה לשמה, שכן מתערבת בלימודו גם הנאת עצמו. אולם הגאון זצ"ל דוחה תפיסה זו וטוען כי אדרבא - **עיקר מצות לימוד תורה, להיות שש ושמח ומתענג בלימודו**, שכן השמח בלימודו זוכה שדברי התורה יבלעו בדמו, עד שהוא נעשה דבוק בתורה הקדושה. הלא כך אנו מבקשים בתפלה: "ונשמח ונעלוז בדברי תלמוד תורתך".

אם תימצי לומר, הערבות בלימוד התורה והעונג והשמחה בעיסוק בה, אינם רק יתרון ומעלה אלא **תנאי קודם למעשה בקיום מצות תלמוד תורה כתיקונה**. וכמו שאנו מוצאים במסכת אבות (פרק ו' משנה ו') שהשמחה היא אחת מארבעים ושמונה קנייני התורה. כל לומד מתחיל יודע וחש בהבדל התהומי שבין לימוד בחשק לבין לימוד יבש ונטול תשוקה. השוני הוא תהומי. וכמו שכתב **המאירי** (שבת ל' ע"ב): "שהעצבון מטמטם את הלב וסותם את שבילי ההבנה".

על פי יסוד זה מבאר מרן הגר"ע זצ"ל את כוונת המדרש: "יכול מפני שהם נחמדים ומתוקים נמנעתי מהם? תלמוד לומר: 'גם עבדך נזהר בהם'". אומר דוד המלך: דברי התורה נחמדים מזהב ומפז ומפז ומתוקים מדבש ונופת צופים, ואם

לא בא בחשבון

העבודה. אושר עובד השי"ת, אין קץ לשכרו בעוה"ז ועוה"ב. התענוג הרוחני והאושר הנפשי לא ישוער. תלמד ותתחכם ותצליח בעה"ו. העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה. נהנים ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה".

אביו מרן האיש מצליח עמד על כך שבנו לא ישתתף בשיעורי החול שנמסרו בבית הספר "אור תורה" שבו למד. ואף שעיקר התנגדותו היתה ללימודי הצרפתית שמעבר לשפה הקנו תרבות של מודרניזציה, גם לשיעורי חשבון לא הניחו להיכנס, מאחר שמי שלימד חשבון היה המורה לצרפתית.

אם כי, כבר מגיל ילדות גילה הילד נטיה חזקה לחשבון ולגימטריאות. ופעם סיפר על אמו ע"ה שהיתה בעלת זכרון עצום ותפיסה מהירה מאד בחשבון (להזכיר, מדובר באחותו של הגאון העצום ר' שלמה מאזוז זצ"ל). וכנראה שגם ממנה שאב את נטייתו הטבעית לחשבון.

באותם ימי ילדותו של רבנו, כמעט נשתכחה תורה מהעיר תונס (בניגוד לעיירה המושמרת ג'רבא). רוח הקידמה חדרה אף לבתי שומרי המצוות והכל נהו אחרי האוירה הצרפתית. מקצועות החול קיבלו מקום של כבוד, ודחקו את לימוד התורה לפנה.

כמעט כל הילדים בני גילו של הילד מאיר למדו בבתי ספר שנתנו דגש על לימודים אקדמיים, והוא חש עצמו בודד בלי רֵעַ וחבר שיוכל לשוחח עמו בלימוד, ולהרצות בפניו את חידושי. "אילו היה לנו בחו"ל דוגמא של בקיאות ופשט וחריפות כמו הגר"ע יוסף זצ"ל", סח ביומנו "היה לנו במי לקנא קנאת סופרים, אבל לא היה לנו כלום, כי שם למדו אנשים רק מתמטיקה ופיזיקה וכו'".

על כריכת אחד הספרים מימי ילדותו, נמצאו כמה שורות שבהן פרק את נהמת לבו: "אין לנו חברים בעולם. בודדים ויחידים בעוה"ז. יש לנו נחמה אחת: ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך - ולפום צערא אגרא. האמונה בדברי חז"ל יסוד ושורש

הוא - היה אומר + ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

שמואל - בקיאותו בחכמת הרפואה השפיעה על פסיקתו

שמואל היה כידוע רופא מומחה (עיין ברכות ל"ג ע"ב ובבא מציעא פ"ה ע"ב), ובקיאותו בחכמת הרפואה השפיעה גם על פסיקתו ההלכתית. במשנה בשבת (פרק כ"ב משנה ו') מובא דין ש"אין מחזירין את השבר". ובגמרא (שבת קמ"ז סע"ב) מובא על זה: אמר רבי חנא בגדתאה אמר שמואל הלכה מחזירין את השבר. הקושי בולט איך שמואל האמורא חולק כך בפשטות על סתם משנה. לחומר הקושיא, כותב רש"י שם ששמואל גרס במשנה "מחזירין את השבר". אלא שלפי זה מקשה מרן רבנו הגדול זצ"ל בירחון "אור תורה" (כסליו תש"ע סימן ל"ז) שהיה להש"ס להקשות "והא תנן אין מחזירין?", ולתרץ "שמואל תני מחזירין". ומיישב בתירוץ מפתיע וכותב שלולא דברי רש"י נראה ששמואל שכידוע היה בקי גדול בחכמת הרפואה ידע שנשתנו הטבעים בזה, ואם לא יחזירו את השבר מיד עלולים לבוא לידי סכנה. דוגמא קולעת לזה הוא מביא מהגמרא בע"ז (כ"ח סע"ב) שמתחילה סבר שמואל עין שמרדה אסור לכוחלה בשבת, ולבסוף ע"י מעשה שהיה בשפחתו דפקעה לה עינא - נפק מר שמואל ודרש עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת. ע"ש. וגם בדורנו יש כמה פציעות שנראות קלות, והפוסקים מורים לחלל עליהם את השבת, כי בזמננו הרופאים אומרים שהדבר מסוכן. ובזה הוא מבאר את הלשון "הלכה" מחזירין את השבר, כלומר להלכה אין נוקטים כדברי המשנה כי נחלשו הדורות.

כיוצא בזה שנפסקה הלכה כמאן דאמר שבקי בתחום, מצא רבנו בספרו "אסף המזכיר" (ערך אומן) בדברי הרי"ף (פ"ד דשבת סי' ש"נ) שכתב: מסתברא דהלכה כריו"ס וכו' דאבוה שְׁלָחָא הוה (אומן לעבד עורות. רש"י) ונתברר לו שאין האומנין מקפידין עליהם. וכן ממה שאמר רבי יוחנן לריש לקיש בב"מ (דף פ"ד ע"א) "ליסטאה בלסטיותיה ידע". וכן ממה שכתבו האחרונים ביו"ד דיש לפסוק כהרמב"ם בהלכות טרפות לפי שהיה בקי בחכמת הרפואה.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: ישנו מנהג בכמה ישובים בארץ לשפוך מים אחד על השני בחג השבועות, וטוענים שלמנהג זה יש יסודות ומקורות עתיקים. האם יש ממש בדבריהם?

תשובה: בשו"ת מים חיים משאש (חאו"ח סימן רט"ז) כתב שמנהג זה של שפיכת המים בחג השבועות היה במקנאס אצל אנשים ריקים דוקא, וחכמי העיר היו מוחים על זה. ובשנת התר"ל עשו תקנה לבטל מנהג זה שנמשך ממנו כמה איסורים: איסור סחיטת בגדים ביו"ט, ואיסור צערא דגופא דחברו, ובפרט אם הוא עני והיא כסותו לבדה, ועוד איסור המחלוקות וכו'. עש"ב.

שאלה: האם מנהגנו להנמיך הקול בקריאת הקללות בפרשת בחוקותי ובפרשת כי תבוא, סותר למה שכתב בשער הכוונות בענין שחרית של שבת וז"ל: גם ראיתי למורי ז"ל כשהיינו מתפללים בבית מדרשו שעלה ביום שבועות וקרא עשרת הדברות בפיו בקול רם כדרך שנוהגים חכמי הקהילות כמנהג ספרד, וכן בפרשת בחוקותי ראיתי שעלה ביום השבת ההוא וקרא בפיו ובקול רם הקללות של פרשת בחוקותי כחכמי הקהילות ספרד. עכ"ל?

תשובה: הנכון לקרוא בקול נמוך, וכמו שנוהגים בפסוק "וחרה". ומ"ש שהאר"י קרא בקול רם, היינו כדי להשמיע לצבור ותו לא (ובפסוק "וחרה" די להשמיע לאזניו דוקא). ובכלל לא הבנתי מ"ש מהרח"ו שקרא עשרת הדברות "בפיו בקול רם", מאי קמ"ל? ואולי הכוונה שלא רצה לסמוך על החזן. והוא הדין בפרשת התוכחה שלא רצה שהחזן יקרא לו שנראה כמקלל אותו, ולכן קרא בעצמו (והיום מתקנים זה ע"י שאומר לו: מוסר ה' בני אל תמאס וגו'). אבל אם יקרא בקול רם ממש, נראה כמקלל את הצבור.

שאלה: קניתי משהו לא לכבוד שבת ובסוף אכלתי אותו בשבת, האם גם זה בכלל הוצאות שבת שאמרו חז"ל שחוזרות (ביצה דף ט"ז ע"א)?

תשובה: דוקא אם קנית לכבוד שבת.

שאלה: פלג המנחה נקבע בלוח שנה של הישיבה שעה ורבע לפני השקיעה. האם כת"ר חולק בזה על מרן הגר"ע יוסף שפוסק לחשב שעה ורבע זמנית לפני צאת הכוכבים?

תשובה: זו דעת הבן איש חי פרשת ויקהל (לא ראיתי איפה כתב הגר"ע יוסף בזה), אבל היא קשה מאד, שגם הבא"ח מודה לגבי מנחה גדולה שמחשבין מהנץ עד השקיעה, שאם לא כן ישתנה רגע חצות היום כידוע. וא"כ הוא הדין בפלג המנחה. [וע"ע בספר ה' נסי ח"ב עמוד שטז בהערה].

שאלה: אצלנו בבית הכנסת מתפללים מנחה בערב שבת סמוך מאוד לשקיעה, ויוצא שתמיד מקבלים שבת כמה דקות אחר השקיעה. האם עדיף שאתחיל להתפלל עמידה קצת זמן לפנייהם ואקבל שבת לפני השקיעה?

תשובה: אפשרי. [ועיין בשו"ת בית נאמן ח"ד חאו"ח סי' נ"א באורך].

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה חי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מו"ל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com